

Kaupunginhallitukselle

VANHUSNEUVOSTON TOIMINTAKERTOMUS VUOSILTA 2013–2014

Vanhusneuvosto tuli lakisääteiseksi 1.7.2013 voimaan tulleen vanhuspalvelulain (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista 980/2012) myötä. Lain mukaan kunnalla täytyy olla vanhusneuvosto, joka toimii ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi. Kunnan on myös huolehdittava neuvoston toimintaedellytyksistä. Vanhuspalvelulaki vahvisti Helsingin vanhusneuvoston roolia helsinkiläisten Ikääntyneiden edunvalvojana.

Vanhusneuvoston kokoonpano

Järjestöjen edustajat

Antti Henriksson, Eläkeläiset ry, Helsingin aluejärjestö
 Ritva Rautio, Helsingin kansallinen senioripiiri ry
 Majlis Kvist, Svenska Pensionärsförbundet rf
 Yrjö Mattila, Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ja läheiset ry (POLLI)
 Arja Kaistinen, Eläkkeensaajien Keskusliiton Helsingin piiri ry
 Markus Löfström, Helsingin Alzheimer-yhdistys ry
 Toivo Tupin, Helsingin seudun Inkeri-seura ry
 Erja Kauppinen, Helsingin seurakuntayhtymä

Kaupungin luottamushenkilöjäsenet:

Sirpa Asko-Seljavaara, kokoomus, vanhusneuvoston puheenjohtaja
 Mirja Halonen, kokoomus
 Johanna Pihlaja / 23.6.2014 alkaen Pirkko Telaranta, vihreät
 Veijo Lehto, sosialidemokraatit
 Martti Huhtamäki, keskusta

Kaupungin virastoja edustavat jäsenet:

Minna Ekman, liikuntavirasto
 Juha Jolkkonen, sosiaali- ja terveystalvusto
 Hannele Koli-Siiteri, suomenkielinen työväenopisto
 Mauri Lehtovirta, 14.4.2014 alk. Ari Tolvanen, kulttuurikeskus
 Pirjo Tujula, rakennustalvusto
 Inga Valjakka, kaupunkisuunnitteluvirasto

Kaupunginhallituksen nimeämänä vanhusneuvoston puheenjohtajana toimi Sirpa Asko-Seljavaara. Neuvosto valitsi varapuheenjohtajakseen Antti Henrikssonin. Työvaliokuntaan valittiin puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi Ritva Rautio ja Veijo Lehto. Neuvoston sihteerinä toimi Outi Paulig sosiaali- ja terveystalvustosta.

Kokoukset

Toimintakauden aikana pidettiin 16 kokousta. Liitteenä 1 on vanhusneuvoston toimintakalenteri, josta näkyy kokousten ajankohdat ja aiheet. Vanhusneuvosto hankki tietoa Helsingin ikääntyneestä väestöstä, elinolosuhteista ja palvelutarpeista. Erityisesti perehdyttiin sosiaali- ja terveystarpeeseen, riittävyyteen ja saavutettavuuteen. Eläkeläisjärjestöjen avustukset, joukkoliikenne, kuljetuspalvelut ja eläkeläisalennukset olivat myös esillä. Lähes kaikissa kokouksissa on ollut paikalla asiantuntijoita esittelemässä palveluita. Asiantuntijoiden kanssa on käyty keskusteluja, joissa vanhusneuvoston jäsenet ovat tuoneet esiin palvelujen ongelmakohtia ja kehittämistarpeita. Sosiaali- ja terveystoimen ajankohtaisia asioita on lisäksi käsitelty omana asiakohtanaan jokaisessa neuvoston kokouksessa. Sosiaali- ja terveystoimen edustaja on esitellyt sairaala-, kuntoutus- ja hoivaosastolla vireillä olevia sekä muita asioita, joilla on vaikutusta ikääntyneiden palveluihin. Lisäksi osa kokouksista on pidetty sosiaali- ja terveystoimen sairaala-, kuntoutus- ja hoivaosaston palvelukeskuksissa ja yhteistyökumppanien tiloissa, jolloin kokousten yhteydessä on tutustuttu palveluihin myös paikan päällä. Vanhusneuvosto piti yhden yhteiskokouksen kaupungin tasa-arvotoimikunnan kanssa. Kokouksen perusteella tehtiin yhteinen ikäsyrijintää koskeva julkilausuma.

Työvaliokunta kokoontui 15 kertaa. Työvaliokunta valmisteli vanhusneuvoston kokoukset ja työsti alkuvuonna 2014 vanhusneuvoston esitteen julkaisuvalmiiksi.

Yleisötilaisuudet ja seminaarit

Vanhusneuvosto järjesti vuonna 2014 neljä alueellista yleisötilaisuutta, joiden teemoina olivat mm. vanhustarpeet Helsingissä, omaishoito, joukkoliikenne ja asuminen. Tilaisuudet olivat suosittuja ja niissä käytiin vilkasta keskustelua.

Helsingiläisten eläkeläisjärjestöjen kanssa järjestettiin seminaarit, joiden aiheena oli vuonna 2013 vanhustarpeelaki ja vuonna 2014 yksinäisyys. Seminaarit olivat avoimia kaikille ja osallistujia oli runsaasti.

Pääkaupunkiseudun yhteistyö

Vanhusneuvosto osallistui pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen yhteiskokoukseen Kauniaisissa lokakuussa 2013 ja järjesti yhteiskokouksen lokakuussa 2014 Helsingissä. Molemmissa käsiteltiin vanhustarpeelain toteutumiseen liittyviä aiheita.

Muu toiminta

Vanhusneuvoston jäsenet osallistuivat aktiivisesti vanhustarpeelakia ja ikääntyneiden palveluja koskeviin seminaareihin ja muihin tilaisuuksiin. Neuvosto osallistui vanhustarpeelain 5 §:n edellyttämän, ikääntyneen väestön hyvin-

vointia koskevan suunnitelman (Stadin ikäohjelma) valmisteluun. Neuvosto toteaa saaneensa riittävästi osallistua suunnitelman ohjelman valmisteluun.

Vanhusneuvostolla oli edustaja esteettömyysasioiden neuvottelukunnassa ja ikääntyneiden maahanmuuttajien asioita edistävässä Jade-projektissa. Sosiaali- ja terveysvirasto pyysi keväällä 2014 vanhusneuvostolta lausunnon palveluverkkosuunnitelmasta ja lausunto annettiin toukokuussa. Muita lausuntoja ei vanhusneuvostolta pyydetty.

Neuvosto teki neljä kannanottoa ja yhden julkilausuman. Ne ovat liitteenä 2. Kannanotoista kaksi oli pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen yhteisiä kannanottoja, aiheina joukkoliikennelippujen hinnat ja palveluista tiedottaminen. Kesäkuussa 2013 tehty kannanotto koski pyöräilyn kehittämistä ja syyskuussa 2014 tehty sosiaali- ja terveysviraston palveluverkkosuunnitelmaa. Julkilausuma oli vanhusneuvoston ja kaupungin tasa-arvotoimikunnan yhteinen. Se koski ikäsyrijintää sekä ikääntyneiden yksinasumiseen ja köyhyyteen liittyviä terveydellisiä ja sosiaalisia riskejä.

Lokakuussa 2013 tehtiin tutustumiskäynti Tampereelle. Aiheena olivat vanhushpalvelut, vanhusneuvosto, vanhusasiamies-toiminta sekä esteettömyyssuunnitelma. Vuonna 2014 ei tutustumiskäyntiä voitu tehdä määrärahojen puutteen vuoksi.

Neuvoston jäsenet kävivät syksyllä 2014 tapaamassa HSL:n edustajia tuodakseen esiin ikääntyneiden tarpeita joukkoliikenteessä ja tapasivat palvelukeskustoiminnan kehittämissyöryhmän edustajia vaikuttaakseen kehittämistyöhön.

Lisäksi vastattiin yhteydenottoihin, jotka tulivat eläkeläisjärjestöiltä, muilta yhdistyksiltä ja yksityishenkilöiltä.

Vanhusneuvoston näkyvyys ja tiedottaminen

Toimintakauden aikana parannettiin vanhusneuvoston näkyvyyttä ja samalla tiedotettiin vanhushpalvelulaista.

Neuvoston kokouksista ryhdyttiin keväällä 2013 tekemään helppolukuista tiedotetta, jota jaettiin sähköpostitse noin 70 eläkeläisjärjestölle. Palaute tiedotejakelusta oli hyvää. Tiedotejakeluun on liittynyt myös 80 yksityishenkilöä.

Vanhusneuvoston internet-sivut uusittiin ja sisältöä monipuolistettiin. Syksyllä 2013 tehtiin TV-ohjelma Stadi-TV:n kanssa.

Vanhusneuvoston kannanotot saivat näkyvyyttä mediassa, etenkin paikallisradiossa.

Vanhusneuvoston jäsenet pitivät esityksiä vanhusneuvoston toiminnasta ja osallistuivat paneelikeskusteluihin.

Vanhusneuvosto julkaisi maaliskuussa 2014 esitteen ”Helsingiläisen ikääntyneen asialla/För äldre helsingforsare”. Siinä esitetään tiivistetysti vanhushpalvelulain pääsisältö, vanhusneuvoston tehtävät ja yhteystiedot sekä tärkeimmät palvelut ja tiedonsaantikanavat. Esitettä on jaettu laajasti erilaisissa tilaisuuksissa.

sisä, palvelukeskuksissa, terveysasemilla, kirjastoissa ja erilaisissa neuvon-
tapisteissa. Esitteestä otettiin 2000 kappaleen painos ja sen loputtua vielä
kaksi 1000 kappaleen lisäpainosta.

Vanhusneuvoston toimintaedellytysten parantaminen ja ehdotukset vanhusneuvoston seu- raavalle toimintakaudelle

Vanhuspalvelulain (11§) mukaan vanhusneuvostolle on annettava mahdolli-
suus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja
seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin,
terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen, päivittäisistä
toimista suoriutumisen tai ikääntyneen väestön tarvitsemien palvelujen kan-
nalta. Toimintakauden aikana kaupungin lautakunnat ja johtokunnat eivät ole
pyytäneet vanhusneuvostolta yhtään lausuntoa. Kaupungin hallinnon ja pää-
töksentekokoelinten tietoisuutta vanhusneuvoston olemassaolosta ja lain velvoit-
teista tulee lisätä. Vanhusneuvoston tulee myös aktiivisesti luoda yhteistyö-
tä eri lautakuntien ja virastojen kanssa. Neuvoston virkamiesjäsenten aktiivi-
suus ja sitoutuminen toimintaan on tärkeää.

Vanhusneuvoston toimintamahdollisuuksia rajoitti vuonna 2014 määrärahan
niukkuus. Määrärahaa anottiin 8 500 euroa, perusteena mm. uuden esitteen
tekeminen. Esitteen kustannukset arvioitiin 3000 euroksi. Määrärahaa kuiten-
kin myönnettiin vain 5 500 euroa. Tästä seurasi, että esitteen lisäpainoksen
kustantamiseksi jouduttiin turvautumaan sosiaali- ja terveysviraston rahalli-
seen tukeen ja pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen kokouksen järjestä-
miseen jouduttiin hakemaan erillismäärärahaa kaupunginkansliasta. Tutustu-
mismatkaa, joka on ollut vanhusneuvoston ohjelmassa joka vuosi, ei voitu jär-
jestää, eivätkä neuvoston jäsenet voineet osallistua maksullisiin tilaisuuksiin.
Seminaareihin ja yleisötilaisuuksiin voitiin pyytää ainoastaan maksuttomia asi-
antuntijoita ja tilaisuudet järjestettiin aina tiloissa, joista ei aiheutunut kustan-
nuksia. Määrärahan niukkuus asetti vanhusneuvoston toimintamahdollisuuksiltaan huomattavan erilaiseen asemaan kuin esim. vapaaehtoistoiminnan
neuvottelukunnan. Vanhusneuvosto haluaakin kiinnittää huomiota neuvottelu-
kuntien ja neuvostojen tasapuoliseen kohteluun ja siihen, että vanhusneuvos-
ton tehtävät ovat lakisääteiset (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tuke-
misesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012, 11§). Laki vel-
voittaa kuntaa myös huolehtimaan neuvoston toimintaedellytyksistä.

Vanhusneuvoston on hankittava palvelujen saatavuudesta ja toimivuudesta
myös käyttäjien näkökulmaa. Yleisötilaisuudet ja asiakasjärjestöjen näkökul-
mien kuuleminen on tärkeää. Vanhusneuvoston jäsenten yhteydet ja verkostot
omiin taustahoihiinsa ja ikääntyneisiin kuntalaisiin ovat neuvoston onnistuneen
toiminnan yksi edellytys. Lisäksi on perehdyttävä erilaisten asiakaspalautte-
kanavien ja sosiaaliamiehen kautta saatavaan tietoon palvelujen käyttäjien
kokemuksista.

Neuvoston tulee nostaa esiin muissa kunnissa ja kaupungeissa omaksuttuja
hyviä käytäntöjä, mikä edellyttää yhteistyötä ja verkostoitumista myös Helsin-
gin ulkopuolelle.

Vanhuspalvelulaki edellyttää, että vanhusneuvosto otetaan mukaan vanhuspalvelulain mukaisen ikääntyneiden hyvinvointia koskevan suunnitelman toteutumisen arviointiin sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien sosiaalipalvelujen riittävyyden ja laadun arviointiin. Arviointiin osallistuminen tulee olemaan vanhusneuvoston merkittävä tehtävä seuraavalla toimintakaudella.

Vanhusneuvoston 2013–2014 puolesta

Sirpa Asko-Seljavaara
puheenjohtaja

Outi Paulig
sihteeri

Liite 1: Toimintakalenteri 2013–2014

Liite 2: Kannanotot ja julkilausumat 2013–2014